

UYGULAMA ÖĞRETMENLERİNİN ÖĞRETMENLİK UYGULAMASI SÜRECİNDE KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ*

Etem YEŞİLYURT**

Çetin SEMERCI***

Özet

Durum çalışması desenlerinden “iç içe geçmiş çoklu durum deseni” kullanılarak yürütülen bu araştırma, uygulama öğretmenlerinin öğretmenlik uygulaması sürecinde karşılaştıkları sorunları ve bu sorunlar hakkındaki çözüm önerilerini ortaya çıkarmak amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2008–2009 akademik yılında Türkiye’nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde yer alan Elazığ, Erzincan, Erzurum, Diyarbakır, Malatya ve Ağrı illerinde Sınıf, Sosyal Bilgiler, Türkçe, Fen ve Teknoloji derslerinden sorumlu olan toplam 166 uygulama öğretmeni oluşturmaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşme formuyla elde edilen veriler NVivo 8 nitel veri analiz programı kullanılarak “içerik analizi yöntemi” ile çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda uygulama öğretmenlerinin, öğretmenlik uygulaması sürecinde karşılaştıkları sorunlar yedi ana kategori ve otuz temada, bu sorunların çözümüne ilişkin önerdikleri çözüm önerileri ise beş ana kategori ve yirmi dokuz temada toplanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Öğretmenlik Uygulaması, Öğretmenlerin Sorunları ve Çözüm Önerileri.

THE PROBLEMS AND THEIR SOLUTIONS OF PRACTICE TEACHERS IN TEACHING PRACTICE PROCESS

Abstract

The general aim of this research is made with nested multiple cases design to problems and their solutions of practice teachers in teaching practice process. Working group of research is 166 practice teachers of classroom, social sciences, Turkish, science and technology subjects in Elazığ, Erzincan, Erzurum, Diyarbakır, Malatya and Ağrı in eastern and southeastern parts of Turkey in 2008-2009 academic year. It is analyzed through data from half practiced form and with the use of NVivo 8 qualitative data analysis program. At the end of the research the problems faced by practice teachers are categorized in seven main categories and thirty themes; and solutions suggested for these problems are categorized in five main categories and nine themes.

Key Word: Teaching Practice, Problems of Teachers and Their Suggested Solutions.

* Bu makale Etem Yeşilyurt tarafından hazırlanan “Öğretmenlik Uygulaması Öğretim Programının Standart Temelli ve İhtiyaca Cevap Verici Modeller Işığında Değerlendirilmesi” adlı doktora tez çalışmasının bir kısmından oluşmaktadır.

** Yrd. Doç. Dr., Mevlana Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, eyesilyurt@mevlana.edu.tr

*** Doç. Dr., Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, csemerci@firat.edu.tr

GİRİŞ

Öğretmenlik uygulaması, hizmet öncesi öğretmen yetiştirmede vazgeçilmez unsurlardan biridir ve bu uygulamalar öğretmen olma yolunda öğretmen adaylarının öğretmenliğe doğru giden sürecin bir ön çalışmasını oluşturmaktadır. Öğretmenlik uygulaması süreci, öğretmen adaylarının alan bilgisi, pedagojik formasyon, genel kültür ve yetenek bakımından yeterliğinin somut göstergesi konumundadır. Bu nedenle Parker'e (2005, 617) göre öğretmenlik uygulaması, fakülte-okul işbirliği çerçevesinde öğretmen adaylarının okullarda yaptıkları son çalışma olarak eğitim programının bir parçası haline gelmiştir.

Eğitimin niteliğinin artırılmasında, öğretmen adaylarına hizmet öncesi eğitimde kazandırılan yeterliklerin etkisi büyüktür (Rıza ve Hamurcu, 2000, 1). Temel görevi öğrenmeyi sağlamak olan öğretmen, bu görevini istenilen ölçüde yapabilmesi için hizmet öncesi kazanmış olduğu teorik bilgiyi uygulamaya koyması gerekmektedir. Çünkü bir işin teorisini bilmek, onu etkinlikle yapabilmek anlamına gelmemektedir. Öğretmenlik uygulamalarıyla öğretmen adaylarının sahip oldukları bilgi, beceri ve tutumların düzeyi ve niteliğinin artırılabilmesi düşünülebilir. Öğretmen adaylarının edindiği teorik bilgi bir yandan öğretmenlik uygulama etkinlikleriyle değer kazanırken, diğer yandan bu etkinlikler öğretmen adaylarının yeni şeyler öğrenmelerini sağlamaktadır. Bu bakımdan, öğretmenlerin hizmet öncesi eğitimlerinde almış oldukları teorik bilgi ile uygulama arasındaki köprü, öğretmenlik uygulaması dersleri aracılığıyla daha kolay kurulmaktadır (Özkan, Albayrak ve Berber, 2005).

Eğitim programlarında kuram ve uygulamanın iç içe olması, öğretmen adayları da dâhil olmak üzere eğitimin diğer paydaşlarının da istenilen nitelikleri elde etmelerine büyük imkân tanımaktadır. Bu bağlamda öğretmen adaylarının elde ettikleri kuramsal bilgileri uygulamaya koyması, adayların model davranışları uygulama okullardaki eğitim ortamlarında gözlemlenmeleri ve bu ortamları incelemelerini gerektirmektedir (Oğuz, 2004, 158). Bu durum öğretmen adaylarının mesleki deneyim kazanmalarında, onların gerçek eğitim ortamlarında uygulama yapmaları gereğini ortaya koymakta ve hizmet öncesi eğitiminde, öğretmenlik uygulamalarının önemini göstermektedir (Kudu, Özbek ve Bindak, 2006, 100).

Öğretmenlik uygulamalarının genel amacı; adaylara alan kültürü, genel kültür ve öğretmenlik formasyonu derslerinde kazandıkları bilgi, beceri, tutum, değer ve alışkanlıkları mesleki ortamlarda etkili, verimli ve güvenli olarak kullanma olanağı sağlayarak onların bireysel ve mesleki gelişimlerine katkıda bulunmaktır (Hacıoğlu ve Alkan, 1997, 47). Genel olarak ele alındığında YÖK'e (1998) göre bu ders kapsamında; öğretmen adaylarının günlük plan hazırlaması ve hazırlanan planı uygulaması, bu uygulamaların okuldaki uygulama öğretmeni, uygulama öğrencisi ve üniversiteden gelen uygulama öğretim elemanı tarafından değerlendirilmesi ve değerlendirme sonucunda planda ve uygulamada gerekli düzeltmelerin yapılarak gerekliyse uygulamanın tekrar edilmesi ve öğrencilerin zaman içindeki çalışmalarını sistemli olarak bir araya getirerek ürün dosyası (portfolyo) hazırlamaları amaçlanmaktadır. Bu amaçlara ulaşılmasında fakülte-okul işbirliği önemli bir konumda yer almaktadır.

Eğitim fakültesi-uygulama okulu işbirliği programı, kurumlar arasındaki işbirliğini geliştirmek ve süreklilik kazandırmak açısından önemli bir adımdır. Tek amacı öğretmen adaylarını uygulama amacıyla okullara göndermek olmayan bu işbirliği daha geniş kapsamda, okul ve fakültenin gelişimine katkıda bulunabilecek bir süreci içermektedir. Fakülte-okul işbirliği aynı zamanda bir taraftan eğitim fakültelerinin ve öğretmen adaylarının okulları yakından tanımaları ve gerektiğinde deneyimli öğretmenlerden yararlanmaları amacını taşıırken, diğer taraftan okulların da, eğitim bilimlerindeki yeni gelişmeleri yakından

izlemeleri ve fakültelerde sürekli mesleki eğitimleri için fırsatlar sunmaları yer almaktadır (YÖK, 2007, 46). Fakülte-okul işbirliği programının zorunlu hale gelmesinde Yıldırım'a (1998, 7) göre milli eğitime bağlı okullar ile eğitim fakültelerinin uyuması gereken ortak uygulama programının olamaması ve yasal dayanakların yetersizliği neden olmuştur. Fakülte-okul işbirliğiyle, fakülte ile okul arasında kurulmuş olan sağlam ve dinamik bir işbirliği sayesinde öğretim elemanlarının ve okuldaki öğretmenlerin ihtiyaç duydukları konularda birbirlerinden yararlanmaları hedeflenmektedir (Günçer, 2008). Bu bağlamda uygulama derslerinde, öğretmen adaylarının okulu sistemli bir şekilde tanınması, okul yönetimi ve okuldaki etkinlikleri gözlem yoluyla tanınması amaçlanmaktadır (Koroğlu, Başer ve Yavuz, 2000, 86). Bu amaç aynı zamanda Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması derslerinin amaçları arasında yer almaktadır. Eğitim sürecinin diğer alanlarında olduğu gibi, fakülte-okul işbirliği açısından Öğretmenlik Uygulaması sürecinde deklit konumda olan öğretmenlerdir.

Uygulama öğretmeni, adayın alanında öğretmenlik yapan ve ona okulda yapacağı uygulama çalışmalarında rehberlik ve danışmanlık yapan, çalışmalarını değerlendiren ve fakülte uygulama öğretim elemanı ile işbirliği içerisinde çalışan öğretmendir. Uygulama öğretmenin esas rolü, adayın mesleki gelişmesine öğretmenlik uygulaması deneyimi boyunca yardımcı olmaktır. Fakülte-okul işbirliği kapsamında, öğretmen adayına en yakın eğitim konumunda olan uygulama öğretmeni öğretmen adayının yeterliklerini, genel mesleki bilgi ve tutumunu doğrudan gözleme imkânına sahip kişidir. Bu bakımdan uygulama öğretmenin üzerine düşen görevleri eksiksiz bir şekilde yerine getirmesi, hizmet öncesi öğretmen eğitiminin son basamağını oluşturan öğretmenlik uygulamasının başarısına önemli katkı sunacaktır (Köksal, 2008, 51-53). Uygulama öğretmenin en önemli işlevinin öğretmen adaylarına öğretmenlik mesleğini tanıtmak ve bu adayların mesleki gelişmelerine katkıda bulunmak olduğu unutulmamalıdır. Uygulama öğretmenin başlıca görev ve sorumlulukları şunlardır (Köksal, 2008, 52; YÖK/Dünya Bankası, 1998, 10):

- ✓ Öğretmen adayına sınav yapma deneyimi kazandırmak,
- ✓ Öğretmen adayını, bir öğretmen olarak öğrencilerine tanıtmak,
- ✓ Öğretmen adayının farklı sınıflarda uygulama yapmasına fırsat tanımak,
- ✓ Öğretmen adayının devam çizelgesini günlük olarak tutmak ve imzalamak,
- ✓ Uygulama öğretim elemanına aday hakkında bilgilendirici dönütler vermek,
- ✓ Öğretmen adayına mümkün olduğunca çok pratik yapma imkânı sağlamak,
- ✓ Öğretmen adayının sınıf yönetim becerilerini geliştirmesine yardımcı olmak,
- ✓ Öğretmen adayına uygulama okuluna uyum sağlaması için gerekli bilgi vermek,
- ✓ Öğretmen adayına çalışmalarında yararlanacağı öğretim araç ve gereçlerini (öğretim planı, ders kitabı, öğretmen kitabı vb.) sağlamaktır.

Öğretmenlerin, öğretmenlik uygulaması sürecinde görev ve sorumluluklarını yerine getirirken karşılaştıkları sorunlara yönelik nicel araştırma yaklaşımı içerisinde birçok araştırma yapılmıştır. Ancak araştırmacılar tarafından, nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde ve öğretmenlerin kendi görüşleri doğrultusunda öğretmenlik uygulaması sürecinde karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunların çözümü için geliştirdikleri çözüm önerilerine yönelik detaylı ve kapsamlı bir çalışmaya ulaşılmaması, bu araştırmanın problemini oluşturmaktadır. Bu bağlamda yapılan araştırmanın, öğretmenlik uygulaması öğretim programının amacına ulaşması noktasında alana katkı getireceği ve uygulama öğretmenlerinin sorunları ve çözüm önerilerinin somut olarak ortaya konulacağı düşünülmektedir.

Amaç

Bu araştırmanın genel amacı, uygulama öğretmenlerinin öğretmenlik uygulaması sürecinde karşılaştıkları sorunları ve çözüm önerilerini ortaya çıkarmaktır. Bu genel amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır. Uygulama öğretmenlerinin öğretmenlik uygulaması sürecinde:

1. Karşılaştıkları sorunlar nelerdir?
2. Sorunların çözümüne ilişkin önerileri nelerdir?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu araştırmanın gerçekleştirilmesinde tarama modelinden yararlanılmıştır. Tarama modeli, geçmişte ya da günümüzde var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan bir araştırma modelidir. Bu model araştırmacıya var olan bir durumu kendi koşulları içerisinde var olduğu şekliyle betimleme imkânı tanımaktadır (Karasar, 1999, 77). Tarama modeli, nicel ve nitel (karma) araştırma yaklaşımlarının birlikte kullanılmasına fırsat tanıyan bir modeldir (Kırcaali, 1997, 5). Bu bağlamda araştırmaya ilişkin verilerin toplanmasında, kuramsal temelleri arasında program değerlendirmenin de yer aldığı durum çalışması desenlerinden “iç içe geçmiş çoklu durum deseni” kullanılmıştır. Bu desende birden fazla ve kendi başına bütüncül olarak algılanabilecek durum söz konusudur. İç içe geçmiş çoklu durum deseninde ele alınan ve araştırmaya dahil edilen her bir durum kendi içerisinde çeşitli alt birimlere ayrılarak çalışılır. Her bir durumda elde edilen verilerin karşılaştırmasını kolaylaştırmak için veri toplama aracının standart olması gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2006, 292).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2008–2009 akademik yılında Türkiye’nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde yer alan Elazığ, Erzincan, Erzurum, Diyarbakır, Malatya ve Ağrı illerinde Sınıf, Sosyal Bilgiler, Türkçe, Fen ve Teknoloji derslerinden sorumlu olan toplam 166 uygulama öğretmeni oluşturmaktadır. Bu öğretmenlerin tamamı öğretmenlik uygulaması öğretim programı açısından karşılaştıkları sorunları dile getirirken, sorunlara yönelik çözüm önerilerini ise aynı gruptan 146 uygulama öğretmeni ortaya koymuştur.

Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından hazırlanan ve açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formuyla elde edilmiştir. Bu form, alan ve dilbilgisi uzman görüşlerine sunulmuş ve aynen kullanılabilirliği yönünde dönütler alınmıştır. Belirli bir forma dayalı görüşme, farklı bireylerden daha sistematik ve karşılaştırılabilir bilgi elde edilmesini, elde edilen verileri düzenlenmesi ve analizini kolaylaştırır (Yıldırım ve Şimşek, 2006, 122-123). Katılımcıların özgür yanıtlaması, yanıtların sınırlandırılmaması ve yanıtlara soran kişinin yorumunun katılmaması açık uçlu sorulardan oluşan görüşmenin olumlu yanlarından biridir (Aziz, 2008, 94). Öte yandan görüşme formları, nitel araştırmalarda katılımcıların hangi görüşleri daha fazla vurguladıklarının ve görüşmelerin karmaşık olan kısımlarının ortaya çıkarılmasına katkı sağlamaktadır (Roberts and Priest, 2006, 43).

Veri Toplama Araçlarının Uygulanması

Veri toplama araçlarının uygulanma süreci, Mayıs 2009'da başlamış ve Temmuz 2009'da tamamlanmıştır. Elazığ, Erzurum ve Ağrı illerindeki uygulama öğretmenlerine yönelik veri toplama araçları araştırmacı tarafından uygulanmış ve toplanmıştır. Erzincan ve Diyarbakır illerindeki uygulama öğretmenlerine yönelik veri toplama araçları araştırmacı tarafından uygulanmış, ancak uygulanan veri toplama araçları ilgili illerde görev yapan iki öğretmen ve iki müfettiş tarafından toplanmıştır. Malatya ilinde yer alan uygulama öğretmenlerine yönelik veri toplama araçları ise bu ilde görevli olan üç öğretmen tarafından uygulanmış ve toplanmıştır.

Verilerin Çözümlemesi

Bu çalışmadan elde edilen verilerin çözümlemesinde “içerik analizi yöntemi” kullanılmıştır. İçerik analizinde temel amaç toplanan verileri açıklayabilecek kavram ve ilişkilere ulaşmak, bunları okuyucunun anlayabileceği biçimde düzenleyerek yorumlamaktır. İçerik analizi, daha derin bilgiye ulaşmayı, kavramlar arasındaki ilişkileri açığa çıkarmayı amaçlayan kapsamlı bir analizdir. Bu analizde fark edilmeyen kavram ve temalar elde edilebilir (Yıldırım ve Simsek, 2006, 224, 227). Öte yandan nitel içerik analizi dilsel materyal ve metinlerin sistematik olarak analizine, materyallerin bölme ve aşamalı olarak incelenmesine, çözümleme boyutlarının materyalin kuramsal olarak kategorileştirilmesi yoluyla önceden belirlenmesine fırsat tanımaktadır (Mayring, 1996; Akt: Gümüş ve Durgun, 2000, 98). Araştırmada elde edilen nitel verilerin çokluğu ve nitel veri çözümlemelerinde kaliteyi tehdit edebilecek unsurların önüne geçilmesi amacıyla çözümlemelerin bilgisayar destekli yapılması uygun görülmüştür. Bunun için, nitel verilerin sayısallaştırılması, kodlanması, model oluşturulması özelliğini taşıyan, gösterim öğeleri zengin olan, içerik analizi yapılmasına imkân tanıyan NVivo 8 nitel veri analiz programı seçilmiştir.

Görüşme formlarından elde edilen nitel veriler öncelikle word belgesi olarak kayıt edilmiş ve NVivo 8 nitel veri analizi programına aktarılmıştır. Öğretmenlik uygulaması öğretim programına yönelik olarak uygulama öğretmenlerinin sorunları ve önerileri için elde edilen veriler ayrı ayrı çözümlenmiştir. Verilen çözümlenme sürecinde katılımcı grupların sorunları ve önerilerine ilişkin ana kategoriler oluşturulmuştur. Bu ana kategoriler içerisinde, katılımcıların ortak görüşte birleştikleri sorun ve önerileri ise ortak temaya alınarak yorumlanmıştır. Çözümlemeler sonucunda ortaya çıkan sorun ve önerilerden elde edilen ana kategoriler ve bu kategoriler içerisindeki temalar aralarındaki bağları gösterir şekilde modellenmiş ve katılımcıların demografik özellikleri dikkate alınarak her kategori ve tema için yapılan yüklemeler ayrıca sayısal (nicel) olarak tablolandırılmıştır. Nitel düşüncesinin önemli bir işlevi de anlamlı bir nicelleştirmeye imkân tanınmasıdır. Bu bütünlük anlayışı aracılığıyla nitel-nicel zıtlaşması yumuşatılmakta ve bağlantı çizgileri gösterilmektedir. Nitel yönelimli insan bilimleri araştırmalarında nitel çözümleme araçlarıyla sonuçların çıkartılması ve genelleştirilebilmesinde nicelleştirmeler bir ön koşul haline gelmektedir (Mayring, 1996; Akt: Gümüş ve Durgun, 2000, 27-28).

Modelde yer alan ilişkileri gösteren ok kalınlıklarının belirlenmesinde şu yol izlenmiştir: Öncelikle ilgili modelde yer alan kategoriler ve temalar için yapılan yüklemeler (atıfta bulunulan görüşlerin) sayısı toplanarak elde edilen sayı beşe bölünmüştür. Bu işlem sonucunda ortaya çıkan sayısal değer (n) temel alınmış ve bu değer 1xn, 2xn, 3xn, 4xn ve 5xn şeklinde işleme tabi tutularak yeni bir sayısal değer elde edilmiştir. Elde edilen bu sayısal

değer ise her bir kategori ve tema için yapılan yükleme sayısı ile karşılaştırılarak 1n-5n aralığına göre ok kalınlıkları belirlenmiştir. Bu bağlamda kategoriler ve temalar için belirlenen okların kalınlıkları arttıkça ilgili kategori ve tema için yapılan yükleme sayısı da aynı oranda artmaktadır. Nitel verilerin çözümü sonucunda elde edilen bulgular, sayısal kodlar kullanılarak verilmiştir. Kodlarla ilgili çözümlemelerde aşağıdaki yol izlenmiştir:

Uygulama öğretmenleri için örnek: “.....(5,1,1,4,259)”. Birinci sayı ili (1. Elazığ, 2. Erzincan, 3. Erzurum, 4. Diyarbakır, 5. Malatya, 6. Ağrı), ikinci sayı branşı (1. Sınıf Öğretmenliği, 2. Sosyal Bilimler Öğretmenliği, 3. Fen ve Teknoloji Öğretmenliği, 4. Türkçe Öğretmenliği), üçüncü sayı cinsiyeti (1. Kadın, 2. Erkek), dördüncü sayı kıdemi (1.1-5 Yıl, 2.6-10 Yıl, 3.11-15 Yıl, 4.16-20 Yıl, 5.21-25 Yıl, 6.26 Yıl ve Üzeri), beşincisayı ise katılımcı numarasını göstermektedir.

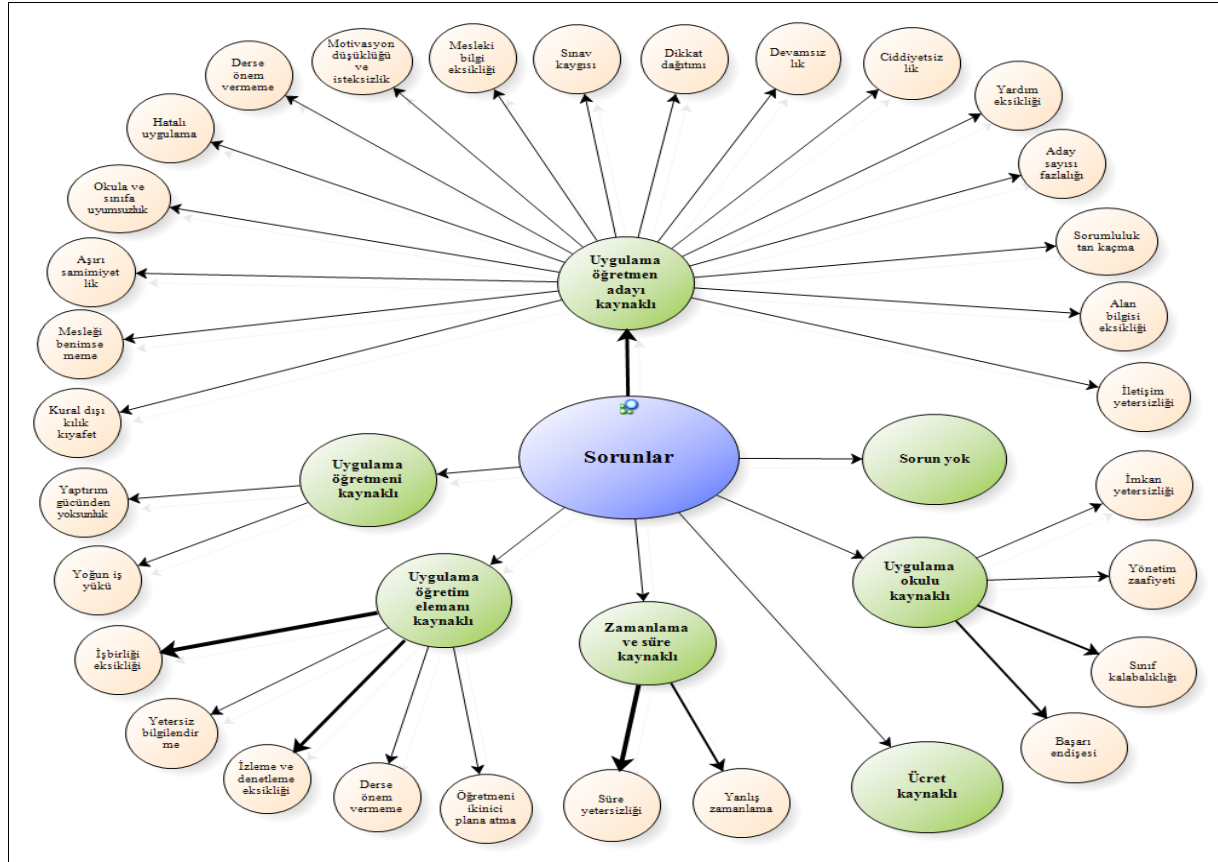
Araştırmanın inandırıcılığını sağlamak için, araştırmanın deseninden toplanan verilere, verilerin analizinden sonuçların yorumuna kadar olan süreçte, araştırma konusu hakkında genel bilgiye sahip ve nitel araştırma yöntemleri konusunda uzman olan iki kişiden eleştiri ve dönüt alınmıştır. Çalışmanın inandırıcılığı için kullanılan diğer yöntem ise katılımcı teyididir. Bu bağlamda çalışmadan elde edilen veriler, ulaşılan sonuçlar ve yapılan yorumlar Elazığ ilinden çalışma gurubu içerisinde yer alan on uygulama öğretmenin teyidi ile teyit edilmiştir. Çalışmanın aktarılabilirliği açısından, verinin doğasına mümkün olduğunca sadık kalınarak ortaya çıkan kategori ve temalara göre ham verilerin yeniden düzenlenerek ayrıntılı betimlemesi yapılmıştır. Araştırmanın tutarlılığını tutarlık incelemesi yöntemi kullanılarak sağlamak amacıyla, araştırmacı kendisinin araştırma sürecinde tutarlı davranıp davranmadığını kontrol ettirmek için nitel çalışma konusunda uzman iki kişiden destek almıştır. Araştırmanın teyit edilebilirliği sağlamak amacıyla da nitel araştırma konusunda uzman olan bir kişinin teyit incelemesi yöntemini kullanarak, çalışmadan elde edilen kategoriler, temalar, yorumlar, sonuçlar ve önerilerden ham verilere geri gidilerek teyit ettirilmiştir. Diğer taraftan araştırmanın bulguları, ilgili kategori ve tema içerisinde yer alan görüşlerin genelini yansıtacak şekilde ayrıntılı alıntılar yapılmış ve araştırma kalitesi yükseltilmeye çalışılmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın alt amaçlarında yer alan sorulara yanıt aramak için yapılan içerik analizi sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

1. Uygulama Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Sorunlara Yönelik Bulgular

Uygulama öğretmenlerinin öğretmenlik uygulaması sürecinde karşılaştıkları “sorunlar” başlığı altında yedi ana kategori ve bu kategoriler altında ise otuz tema elde edilmiştir. Şekil 1’de, uygulama öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlara ilişkin oluşturulan ana kategoriler ile bu kategoriler altında yer alan alt kategoriler arasındaki ilişkiyi ortaya koyan bir model yer almaktadır. Sorunlar başlığındaki kategoriler için atamaların hangi katılımcılar tarafından ve kaç kez yapıldığı Tablo 1’de ortaya konulmuştur.

Şekil 1: Uygulama Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Şematik Gösterim

Tablo 1: Uygulama Öğretmenlerinin Demografik Değişkenlere Göre Sorunlara Yönelik Temalara Yapmış Oldukları Vurgular

Temalar	Cinsiyet		Branş				İl					
	Kadın	Erkek	Sınıf Öğrt.	Sosyal Bil. Öğrt.	Fen ve Tek. Öğrt.	Türkçe Öğrt.	Elazığ	Erzincan	Erzurum	Diyarbakır	Malatya	Ağrı
Uygulama öğretmen adayı kaynaklı sorunlar	46	39	47	10	15	13	8	23	33	5	6	10
Sınav kaygısı	9	10	11	1	5	2	-	6	8	1	1	3
Derse önem vermeme	11	6	14	1	1	1	3	7	6	-	-	1
Devamsızlık	10	6	7	3	3	3	3	4	5	2	1	1
Aday sayısı fazlalığı	6	9	8	4	1	2	1	4	3	3	3	1
Motivasyon düşüklüğü ve isteksizlik	6	3	6	1	2	-	-	4	2	-	3	-
Ciddiyetsizlik	4	3	6	-	-	1	-	2	3	-	-	2
Hatalı uygulama	3	4	5	-	-	2	-	2	3	-	-	2
Meslek bilgisi eksikliği	3	3	3	1	1	1	-	2	2	1	-	1
Kural dışı kılık kıyafet	1	4	3	-	1	1	1	1	2	-	-	1
Okulu ve sınıfa uyumsuzluk	2	1	1	-	1	1	2	-	1	-	-	-
Mesleği benimsememe	1	2	1	2	-	-	-	1	2	-	-	-
Alan bilgisi eksikliği	1	1	1	-	-	1	-	-	-	1	-	1
İletişim yetersizliği	1	1	1	-	1	-	1	-	-	-	-	1
Sorumluluktan kaçma	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-
Aşırı samimiyetlik	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Dikkat dağıtımı	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-

Yardım eksikliği	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Uygulama öğretim elemanı kaynaklı sorunlar	10	14	11	5	5	3	2	8	5	1	2	6
İşbirliği eksikliği	4	9	7	3	2	1	2	5	2	1	-	3
İzleme ve denetleme eksikliği	6	4	4	1	3	2	1	3	2	1	2	1
Yetersiz bilgilendirme	1	2	2	-	-	1	-	2	-	-	1	-
Derse önem vermeme	1	2	1	1	1	-	-	-	2	-	-	1
Öğretmeni ikinci plana atma	2	1	2	1	1	1	-	1	-	-	-	1
Uygulama okulu kaynaklı sorunlar	4	2	4	1	1	-	1	-	1	2	1	1
Sınıf kalabalıklığı	3	-	2	-	1	-	-	-	1	1	1	-
Başarı endişesi	2	1	2	1	-	-	-	-	-	2	-	1
İmkân yetersizliği	1	1	1	-	1	-	1	-	-	-	-	1
Yönetim zafiyeti	-	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Uygulama öğretmeni kaynaklı sorunlar	-	2	1	-	1	-	-	1	-	1	-	-
Yaptırım gücünden yoksunluk	-	1	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-
Yoğun iş yükü	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Zamanlama ve süre kaynaklı sorunlar	3	13	9	3	3	1	-	5	6	2	1	2
Süre yetersizliği	2	13	9	3	3	-	-	5	6	2	-	2
Yanlış zamanlama	1	3	2	-	1	1	-	1	2	-	1	-
Ücret kaynaklı sorunlar	1	2	2	-	-	1	-	-	-	2	1	-
Sorun yok	9	6	8	2	2	3	2	2	3	2	5	1

1.1. Uygulama öğretmen adayı kaynaklı sorunlara yönelik çözümlenmeler

Uygulama öğretmenlerinin, uygulama öğretmen adayları bağlamında karşılaştıkları sorunlar arasında sınav kaygısı, derse önem vermeme, devamsızlık, aday sayısı fazlalığı, motivasyon düşüklüğü, isteksizlik ve ciddiyetsizlik sorunlarına yönelik oluşturulan temalara yapılan yükleme sayısının daha fazla olduğu görülmektedir.

Sınav kaygısı: Uygulama öğretme adayı kategorisi altında yer alan temalar arasında en fazla yüklemenin sınav kaygısı temasında yer aldığı görülmektedir. Uygulama öğretmenleri, öğretmen adaylarının son sınıfta olmalarından dolayı KPSS kaygısı taşıdıkları üzerinde yoğunlaşmış ve bunu adaylar açısından en önemli sorun olarak görmüşlerdir. Bu temaya referans olan ifadelerden bazıları aşağıda yer almıştır.

“Gördüğüm en büyük sorun, öğrencilerin KPSS sınavına girecek olmaları. Doğal olarak zor sınava yoğunluktan ve stresten uygulama okulu onlar için yük getiriyor. Kendileri böyle bir sınavla karşılaşmazsa çok daha iyi performans göstereceklerinden, daha çok keyif alacaklarından eminim. (2,1,1,4,292)”

“KPSS gibi bir ön sınavın olması adayların mesleğe odaklanmalarını engelliyor. Uygulamada deneyimlerden çok sınavı kazanıp kazanmama endişesinin yarattığı kaygı bir olumsuzluk teşkil ediyor. (3,4,1,1,2)”

Derse önem vermeme: Uygulama öğretmenlerinden 17 kişi, derse önem vermeme temasına yönelik görüş bildirmişlerdir. Uygulama öğretmenlerinin, adayların öğretmenlik uygulaması dersini geçme endişesi olmadığından bu dersi ikinci planda tuttıkları ve bu dersi bir eğlence, dinlenme dersi ve boşa zaman kaybı olarak gördüklerini ileri sürdükleri tespit edilmiştir. Bu temaya referans olan uygulama öğretmenlerinin bazı ifadeleri şunlardır:

“Aday öğrencilerin stajı önemsemeyerek bir tatil havası içinde okula gelip gitmeleri. Deneyimli öğretmenlerin öneri ve tavsiyelerini kulak ardı etmeleri. Neme lazım, gittiğim yerde kim bilir nasıl ortam olacak gibi tavırlar içerisinde olması nedeniyle verimli olamıyor. (6,1,2,1,122)”

“Öğrencilerde atanma olmayacağı düşüncesi ile ilgisizlik oluyor. Öğretmen olamayacağını düşünen kişi bu mesleğe dikkatini vermektense KPSS çalışmayı mantıklı buluyor. Bu da derslere gereken önemin verilmemesine neden oluyor. (3,3,1,1,45)”

Devamsızlık: Uygulama öğretmenlerinin 16'sı, öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersinde devamsızlık yaptıklarını belirtmiştir. Bu temaya referans olan uygulama öğretmenlerinden bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“...Devam konusunda bazı sıkıntılar var. Bazıları formalite gereği geliyor. (1,1,1,3,96)”

“Öğrencilerin devama fazla önem vermedikleri gözlemlendi. (2,1,1,3,202)”

“Öğrencilerin hemen hemen hepsi ilk derslere yetişemiyorlar. Zaman zaman okula gelmeyen öğrenci arkadaşlarımız oluyor. (3,3,2,2,63)”

Aday sayısı fazlalığı: Uygulama öğretmenlerinden 15'i öğretmenlik uygulaması dersinde rehberlik yaptıkları öğretmen adayı sayısının fazla olmasından, bunun sonucu olarak da adaylarla fazla ilgilenememekten yakındıkları görülmektedir. Öğretmenlerin bu temaya ilişkin ortaya koydukları görüşlerden bazıları şunlardır:

“... Diğer bir sorun öğrenci sayısı. Ben altı kişi fazla diye düşünürken bu sene yedi oldu. Altı saat dersimiz olduğu düşünülürse her öğrenci haftada bir saat ders anlatmamış oluyor. (2,4,1,2,168)”

“Uygulama öğretmenine çok fazla öğretmen adayı düşüyor. (1,1,2,6,95)”

“Sınıflara gruplar halinde öğretmen adaylarının girmemesi iki kişiyi geçmemesi gerek. (4,1,2,6,222)”

Motivasyon düşüklüğü ve isteksizlik: Uygulama öğretmenlerinden dokuzu, adayların mesleğe ve bu derse karşı isteksiz davrandıkları, karamsar oldukları ve bu konuda motivasyon düzeylerinin düşük olduğunu gözlemlediklerini dile getirmiştir. Bu temaya atıfta bulunan uygulama öğretmenlerinin belirttikleri görüşlerden bazıları aşağıda örneklendirilmiştir.

“...Öğrencilerin çok fazla istekli olmayışları, gelecekle ilgili karamsar tavır sergilemeleri, adayların bazen uygulama yaptıkları okulları beğenmemeleri. (5,1,1,3,260)”

“Uygulama öğrencileri yeteri kadar öğretmenlik mesleğine ilgi göstermiyorlar. Bazen arkadaşlar daha istekli azimli ama erkek arkadaşlar isteksiz hiçbir öğretim yöntem ve tekniği kullanmadılar. Daha iyi olmak için çaba göstermediler. (2,3,1,1,195)”

Ciddiyetsizlik: Uygulama öğretmenlerinden yedisinin, öğretmenlik uygulaması dersinde ciddiyetsiz davranmalarından, önerilerinden ve dersi önemsememelerinden şikâyetçi oldukları görülmektedir. Uygulama öğretmenlerinin ciddiyetsizlik temasında yer alan görüşlerden bazıları şunlardır:

“Aday öğrencilerin stajı önemsemeyerek bir tatil havası içinde okula gelip gitmeleri. Deneyimli öğretmenlerin öneri ve tavsiyelerini kulak ardı etmeleri. Neme lazım, gittiğim yerde kim bilir nasıl ortam olacak gibi tavırlarda olması nedeniyle verimli olamıyor. (6,1,2,1,122)”

“...Adayların uygulamaya gereken hassasiyeti göstermediklerini, bu süreci bir angarya olarak gördüklerini düşünüyorum... (3,4,1,2,8)”

Hatalı uygulama: Uygulama öğretmen adaylarının, öğretmenlik uygulaması dersinde hatalı uygulama yaptıkları yedi öğretmen tarafından belirtilmiştir. Uygulama öğretmenleri, öğretmen adaylarının öğrenci seviyesine göre ders işleyememelerinden, dersin giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinde yanlış yöntem kullanmalarından ve öğrencilere yeterli dönüt verememelerinden kaynaklanan sorunlara daha fazla dikkat çekmişlerdir. Bu temaya ilişkin olarak örnek gösterilen görüşlerden biri aşağıda yer almaktadır.

“Adaylar genelde öğrencilere herhalde biliyorlar gözüyle bakıyorlar. Derse çoğu zaman soru ve cevaplarla başlıyorlar. Bu yorum gerektiren parçalarda (metinlerde) hazırlık bakımından güzel ama; dilbilgisi etkinliklerinde her zaman dönüt almıyorlar. Yani konuya değinmeden konuyu hatırlatmadan soru-cevap kullanmak öğrencileri olumsuz etkiliyor. (2,4,2,2,185)”

Meslek bilgisi eksikliği: Uygulama öğretmenlerinden altı kişi, öğretmen adaylarının mesleki bakımdan bilgi eksikliklerinin bulunduğu vurgu yapmışlardır. “Değişik strateji,

yöntem, teknikler kullanılmıyor. Dikkat çekme, jest, mimik, oyun, rol alma, yaparak yaşayarak öğrenme gibi yollar denememeleri nedeniyle ilk kez tanıştıkları öğrencilerle ilişki kurmadan ders anlatımı sona eriyor. (2,1,1,3,173)” görüşü bu tema içerisinde yer alan diğer görüşleri örnekleme niteliğine sahiptir.

Kural dışı kılık kıyafet: Uygulama öğretmen adaylarının kılık-kıyafet konusunda devlet memurunda bulunması gereken özelliklerden farklı olduğunu ve bu konuda sorun yaşadıklarını belirten uygulama öğretmeni sayısı beştir. Bu temaya yönelik olarak uygulama öğretmenlerinden biri “*Adayların kılık kıyafet konusuna uygun hareket etmeleri fakültelerince bilgilendirilmeleri gerektiğine inanıyorum. (3,3,2,6,17)*” şeklinde fikir ileri sürerken, diğer bir aday “*Öğretmen adaylarının kılık ve kıyafetine, saç-sakal durumlarına özen göstermeleri gerekmektedir... (2,1,2,6,184)*” fikrini belirtmiştir.

Uygulama öğretmenlerinden üçer kişinin atıfta bulunduğu temalar arasında okula ve sınıfa uyumsuzluk ve mesleği beğenmeme temaları da bulunmaktadır. **Okulu ve sınıfa uyumsuzluk** temasına “*Öğrenciler ders sunumunda isteksiz olabiliyor. Sınıf ortamında uyumsuzluk olabiliyor. (5,4,1,2,265)*” önermesi örnek verilebilir. **Mesleği benimsememe** temasında ise “*...Uygulama öğrencileri bazen işi ucundan tutuyor. Tam olarak sahiplenmiyor... (2,1,2,2,166)*” ve “*...Sorunların başında adayların öğretmenlik ideallerinin olmaması, bu nedenle de istenilen ilgi olmuyor... (3,2,1,3,4)*” görüşleri yer almaktadır. İkişer uygulama öğretmenin görüşleriyle oluşturulan temalar arasında **alan bilgisi eksikliği** teması “*Adaylarda olan bilginin az olması. (4,4,1,2,236)*” ve “*...Adayların yeni müfredat hakkında bilgi eksikliği olması. (6,1,2,5,139)*” görüşleriyle oluşturulmuştur. **İletişim yetersizliği** teması ise “*Bazı öğrencilerin ise sınıf yönetimi konusunda çok eksik olduklarını gördüm. Jest ve mimik kullanımı, ses tonu ayarlamada çok yetersizlerdi. (6,1,1,1,127)*” görüşüyle nitelendirilmiştir.

Birer uygulama öğretmenin görüşü doğrultusunda uygulama öğretmen adayı kaynaklı sorunlar bağlamındaki temalar oluşturulmuştur. **Sorumluluktan kaçma** temasında “*Öğrencilerin sorumluluklarını yerine getirmediğini gördüm. (5,3,2,3,258)*” görüşü yer almaktadır. **Aşırı samimiyetlik** teması “*Öğrencilerimize aşırı yakınlık gösterdikleri için şımarıyorlar. (5,1,2,3,246)*” önermesiyle oluşturulmuştur. **Dikkat dağıtımı** teması “*Ben ders anlatırken sınıfta aday öğretmenler varken öğrencilerin dikkatlerinin onlara kaymasından dolayı bazı problemler yaşadım. Öğrencileri onların yanında uyarmak ve derse adapte etmek biraz zor oluyor. (5,3,1,1,257)*” görüşüyle özdeşleşirken, **yardım eksikliği** teması “*Stajyer öğretmen adayları ders öğretmenin sınıfa hakim olmasını zorlaştırmaları. Yapılan etkinliklerde öğretmene yardımcı olmamaları... (5,1,1,6,255)*” mesajıyla tanımlanmıştır.

1.2. Uygulama öğretim elemanı kaynaklı sorunlara yönelik çözümler

Uygulama öğretmenleri, öğretim elemanlarına yönelik olarak kendileriyle işbirliği eksikliği, öğretmen adaylarını izleme ve denetleme eksikliği temalarına yapılan yüklemelerin diğer temalara göre daha fazla olduğu dikkat çekmektedir. Uygulama öğretim elemanı kaynaklı sorunlar kategorisinde yer alan temalar ve bu temaların oluşmasına kaynaklık eden görüşler aşağıda sunulmuştur.

İşbirliği eksikliği: Uygulama öğretimlerinin, uygulama öğretim elemanı kaynaklı sorunlar kategorisinde yer alan temalar arasında en fazla işbirliği eksikliği temasına vurgu yapıldığı dikkat çekmektedir. Uygulama öğretmenleri, öğretim elemanlarının kendileriyle yeterli düzeyde işbirliği yapmadıklarını belirtmekte ve bu konuda önemli sorun yaşadıklarını bildirmişlerdir. Bu temaya ilişkin örneklerden bazıları aşağıda yer almaktadır.

“...Öğretim elemanlarının bizimle irtibata geçmediğini, beraber bir değerlendirme yapılmadığını görmekteyim. (6,1,1,3,121)”

“Uygulama süreci boyunca bir uygulama öğretmeni olarak en çok uygulama öğretim elemanı ile uygulama öğretim elemanı ile irtibat sağlayamama konusunda sıkıntı çekiyorum... (3,4,1,2,8)”

“Öğretmen adayları –uygulama öğretmeni-uygulama öğretim elemanı ve okuldaki diğer öğretmenler arasında tam bir koordine gerçekleştirilemiyor... (2,1,2,2,166)”

İzleme ve denetleme eksikliği:Uygulama öğretmenlerinden 10’u, öğretmenlik uygulaması sürecinde, öğretmen adaylarını izleme ve denetleme bakımından uygulama öğretim elemanlarının üzerine düşen görevi yapmadıkları konusunda eleştiride bulunmaktadır. İzleme ve denetleme eksikliği temasında yer alan görüşlerden bazıları şunlardır:

“Öğretim görevlileri tarafından öğrencilerin yeterince takip edilmemesi. (5,3,1,4,253)”

“Görevli öğretim elemanlarının farklı uygulamalar yapması, takip ve çalışmalarını tamamen rehber öğretmene bırakması... (3,3,2,6,78)”

“...Öğretim elemanlarıyla iletişim sağlanmadı. Öğretim elemanlarının uygulama alanına gelmemesi. (1,2,2,4,120)”

Araştırmaya katılan uygulama öğretmenlerinden üçer katılımcının görüşleriyle elde edilen temalar da bulunmaktadır. **Yetersiz bilgilendirme** teması “Aday öğretmenlerin yapacakları etkinlik ve uygulamalar hakkında yeterince bilgilendirilmemesi. (5,4,2,2,266)” ve “Öğretim elemanları tarafından bilgi çok verilmediği için, stajyer öğrenciler çok yardımcı olamıyoruz. (2,1,2,2,281)” görüşleriyle bütünleşmektedir. **Derse önem vermeme** teması “Öğretim elemanlarının bize, adaylara dolayısıyla derse yapmacık bir önem verdiklerini görmekteyim... (6,1,1,3,121)” önermesiyle nitelenirken, **öğretmeni ikinci plana atma** teması “Adayların başarı veya başarısızlıklarını uygulama öğretmeni ile değerlendirilmesi gereken uygulama öğretim elemanı bizden görüş alma gereği bile duymuyor. (2,1,1,6,182)” görüşü ile temsil edilmektedir.

1.3. Uygulama okulu kaynaklı sorunlara yönelik çözümler

Uygulama öğretmenleri, uygulama okuluna yönelik olarak sınıf kalabalıklığı ve başarı endişesi temasına daha fazla vurgu yapmışlardır. Bu kategori içerisinde yer alan temalara aşağıda yer verilmektedir.

Sınıf kalabalıklığı temasına üç uygulama öğretmeni atıfta bulunmuştur. “Sınıf mevcutlarının kalabalık olması öğrencinin de katılımı ile kalabalık bir sınıfın olması eksi bir durumdur... (3,3,1,2,30)” görüşü bu tema içerisinde yer alan görüşleri temsil etmektedir. **Başarı endişesi** teması da üç katılımcı tarafından dile getirilmiş ve bu temaya “Adayların sınıfta öğretmenlerin tecrübelerinden yararlanmak yerine konuşarak öğrencilerin ilgisini dağıtması bunun sonucu olarak da öğrenci başarısında az da olsa bir düşüş sorunuyla karşılaştım. (4,2,1,3,216)” görüşü örnek verilmiştir. **İmkân yetersizliği** teması iki öğretmen tarafından dile getirilmiş ve “Okulun fiziki imkânlarının (dersliklerin) yetersizliği ve adayların duyarsızlığı. (6,1,2,1,147)” önermesi bu temayı temsil etmektedir. **Yönetim zafiyeti** teması bir katılımcı tarafından dile getirilmiş olup bu tema “Uygulamadaki staj grubu, öğretmen ve idareciler sorumluluk ve görevlerini iyi bilmelidir. (3,1,2,2,71)” görüşünü içermektedir.

1.4. Uygulama öğretmeni kaynaklı sorunlara yönelik çözümler

Uygulama öğretmenleri, kendilerine yönelik olarak yaptırım gücünden yoksunluk ve yoğun iş yükü temaları birer uygulama öğretmeni görüşüyle dile getirilmiştir. **Yaptırım gücünden yoksunluk** teması “Öğretmenlerin yaptırım gücünün olmaması. (4,3,2,3,211)”

görüşünü içermektedir. **Yoğun iş yükü** teması ise “...Uygulama öğretmeni olarak yoğunluğumuz nedeniyle adaylarla yeterince ilgilenemiyoruz. (2,1,2,4,284)” önermesi doğrultusunda oluşturulmuştur.

1.5. Zaman ve süre kaynaklı sorunlara yönelik çözümler

Uygulama öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda, zamanlama ve süre kaynaklı sorunlar kategorisi altında süre yetersizliği ve yanlış zamanlama temaları elde edilmiştir. Konuyla ilgili örnekler aşağıda sunulmuştur.

Süre yetersizliği: Uygulama öğretmenleri en fazla süre yetersizliği temasına yüklemde bulunmuşlardır. Süre yetersizliği temasına yönelik olarak görüş belirten uygulama öğretmenlerinin dile getirdikleri görüşlerden bazıları aşağıda örneklendirilmiştir.

“Haftanın belirli bir gününde belirli saatler arasında devam etmeleri sebebiyle okulu, yönetimi, çevreyi, öğretmenleri ve öğrencileri eğitim-öğretim faaliyetlerinin sınırlı olarak gözlemliyor olmaları...” (3,3,1,2,86)”

“Müfredattan dolayı (stajyer öğrencilere zamanımızın dar ve sıkışık olmasından dolayı) yeterince ilgilenemiyoruz ve istediğimiz faydayı çok fazla yükseltemiyoruz. (2,1,2,3,193)”

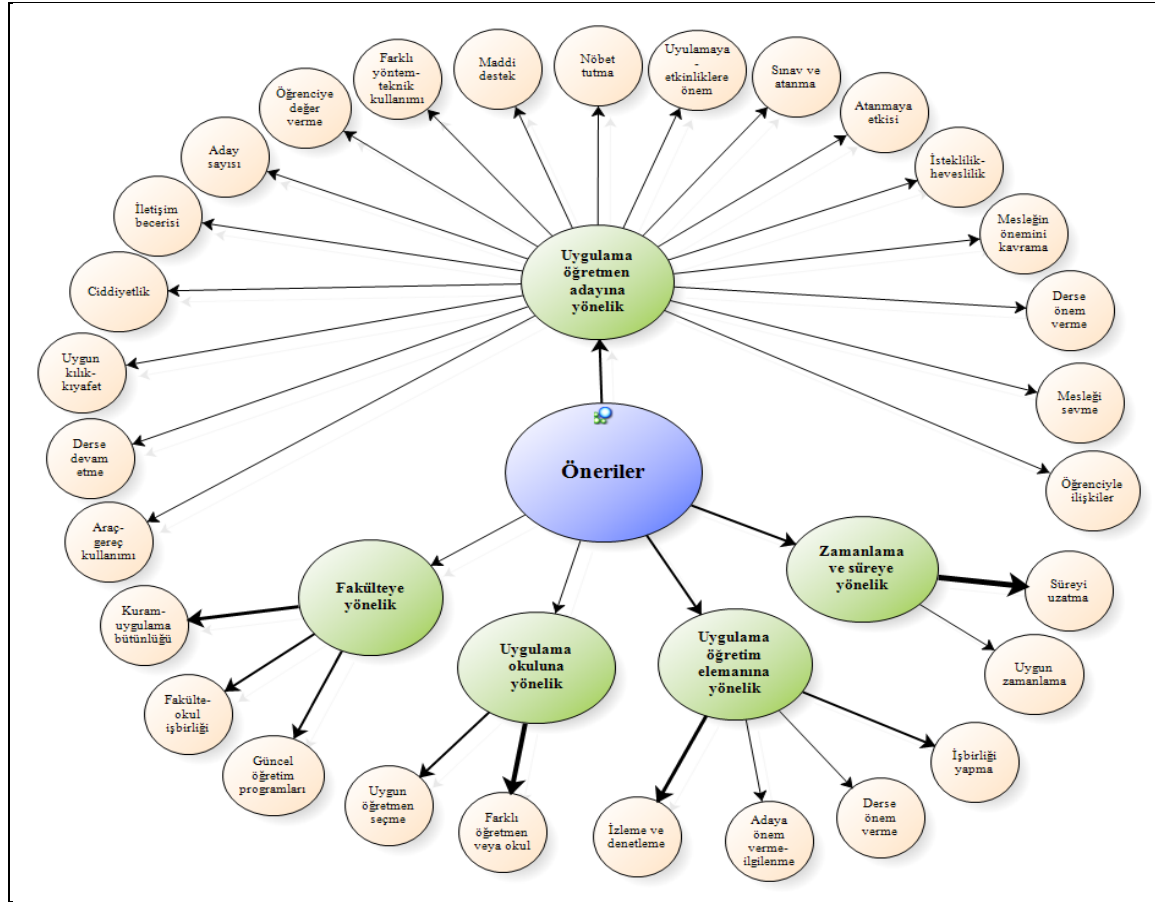
Yanlış zamanlama: Dört uygulama öğretmeni, öğretmenlik uygulamasının dördüncü sınıfta verilmesinin yanlış olduğunu dile getirdikleri belirlenmiştir. “Uygulama günlerinin ders programımıza uygun olmadığı zamanlar olabiliyor. Bu durumda öğrenciler her sınıfta deneyim kazanamıyor. (2,4,1,2,298)” görüşü bu tema içerisinde yer alan önermeleri kapsayıcı niteliktedir.

1.6. Ücret kaynaklı sorunlara yönelik çözümler

Öğretmenlik uygulaması dersinde, rehberlik yaptıkları adaylara verdikleri emeğin tam olarak maddi açıdan karşılığını alamadıklarını belirten öğretmen sayısı üçtür. Öğretmenlerden biri “Rehber öğretmen ücreti çok az ve çok geç veriliyor. (4,4,2,5,242)” görüşünü dile getirirken, başka bir uygulama öğretmeni “...Adaylar için ödenen ücretin az olması. (5,1,1,6,255)” görüşünü vurgulamaktadır.

2. Uygulama Öğretmenlerinin Önerilerine Yönelik Bulgular

Bu bölümde uygulama öğretmenlerinin “önerileri” başlığı altında elde edilen beş ana kategori ve bu kategorilerde yer alan temalara yer verilmektedir. Uygulama öğretmenlerinin önerileri başlığına ilişkin oluşturulan ana kategoriler ile bu kategoriler altında yer alan alt kategoriler arasındaki ilişki ve bu ilişkinin yönü Şekil 2’de, kategoriler için atamaların hangi katılımcılar tarafından ve kaç kez yapıldığı Tablo 2’de gösterilmektedir.

Şekil 2: Uygulama Öğretmenlerinin Önerilerine İlişkin Şematik Gösterim

2.1. Uygulama öğretmen adayına ilişkin önerilere yönelik çözümlenmeler

Uygulama öğretmenlerinin aday sayısı, uygulama etkinliklerine ve derse önem verme, isteklilik-heveslilik, sınav ve atanma temalarına yaptıkları yüklemelerin bu kategori içerisinde yer alan diğer temalara yapılan yüklemelerden daha fazla olduğu görülmektedir.

Aday sayısı: Uygulama öğretmen adayı kategorisi altında yer alan temalar arasında en fazla yüklemenin aday sayısının temasında yer aldığı görülmektedir. Uygulama öğretmenleri bu konuda kendilerine az sayıda öğretmen adayının verilmesi gereğine dikkat çekmektedirler. Bu temaya referans olan görüşlerden ikisi aşağıda örneklendirilmiştir.

“... Sayı olarak öğretmen başına daha az sayıda öğrenci verilmesi daha uygun olur. Çünkü altı öğrenci aynı gün aynı sınıfa girdiğinde hem ders amacına ulaşmıyor hem de sıra sıkıntısı oluyor. (5,3,1,4,251)”

“Aday sayısının az olması yeteri kadar uygulama yapılmasını olanaklı kılar... (2,2,2,2,167)”

Uygulamaya-etkinliklere önem verme: Uygulama öğretmenleri, öğretmen adaylarının uygulama derslerinde uygulamalara veya yaptıkları etkinliklere daha fazla önem vermeleri önerisinde bulunan katılımcı sayısı 13'tür. Adayların özellikle daha fazla deneyim kazanmaları ve mesleği daha iyi tanımaları için uygulamaya ağırlık vermeleri gerektiği üzerine durulmuş ve bu tema içerisinde yer alan görüşlerden biri aşağıda sunulmuştur.

“Bence stajyerler uygulamaya gelirken kendi deneyimlerini aktarabilecekleri etkinlikler yapmalı. Yani bu okula formalite değil de isteyerek ve severek yapabilecekleri etkinlikleri yapmalı ve bu etkinliklere de önem vermelidir. (5,3,1,1,257)”

Tablo 2: Uygulama Öğretmenlerinin Demografik Değişkenlere Göre Önerilere Yönelik Temalara Yapmış Oldukları Vurgular

Temalar	Cinsiyet		Branş				İl					
	Kadın	Erkek	Sınıf Öğrt.	Sosyal Bil. Öğrt.	Fen ve Tek. Öğrt.	Türkçe Öğrt.	Elazığ	Erzincan	Erzurum	Diyarbakır	Malatya	Ağrı
Uygulama öğretmen adayına yönelik öneriler	29	27	26	6	11	13	4	16	17	5	9	5
Aday sayısı	6	9	6	4	1	4	3	4	2	-	5	1
Uygulamaya-etkinliklere önem verme	11	2	6	-	3	4	-	2	5	1	3	2
Derse önem verme	5	5	7	-	1	2	-	3	3	1	2	1
İsteklilik-heveslilik	5	2	5	-	2	-	-	1	3	2	1	-
Sınav ve atanma	-	7	2	-	3	1	-	-	3	1	1	1
Mesleği sevmeye	4	1	3	-	1	1	1	2	2	-	-	-
Maddi destek	1	4	4	1	-	-	-	2	2	-	-	1
Derse devam etme	2	2	3	1	-	-	1	1	1	-	1	-
Ciddiyetlik	3	1	2	1	-	1	-	2	1	-	-	1
Uygun kıyafet-kıyafet	-	3	1	1	1	-	-	1	-	1	1	-
Farklı yöntem-teknik kullanımı	1	1	2	-	-	-	-	2	-	-	-	-
İletişim becerisi	1	1	-	-	1	1	-	2	-	-	-	-
Öğrenciyle ilişkiler	2	-	1	-	-	1	1	1	-	-	-	-
Mesleğin önemini kavrama	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Öğrenciye değer verme	1	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-
Araç-gereç kullanımı	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Atanmaya etkisi	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Nöbet tutma	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Uygulama öğretim elemanına yönelik öneriler	17	24	20	6	8	7	7	9	10	7	1	7
İzleme ve denetleme	11	13	10	4	6	4	4	6	4	7	1	2
İşbirliği yapma	7	7	7	4	1	2	3	3	4	-	1	3
Adaya önem verme, adayla ilgilenme	3	7	6	-	3	1	1	3	3	1	-	2
Derse önem verme	4	4	5	-	1	2	2	-	2	1	-	3
Fakülteye yönelik öneriler	2	4	4	-	1	1	1	2	2	1	-	-
Kuram-uygulama bütünlüğü	2	2	2	-	1	1	1	1	1	1	-	-
Fakülte-okul işbirliği	1	2	1	-	1	1	-	2	1	-	-	-
Güncel öğretim programları	-	2	2	-	-	-	-	1	1	-	-	-
Uygulama okuluna yönelik öneriler	2	6	8	-	-	-	-	2	3	-	2	1
Farklı öğretmen veya okul	2	5	7	-	-	-	-	1	3	-	2	1
Uygun öğretmen seçme	-	2	2	-	-	-	-	2	-	-	-	-
Zamanlama ve süreye yönelik öneriler	26	29	33	8	9	5	4	10	21	10	5	5
Süreyi uzatma	26	29	33	8	9	5	4	10	21	10	5	5
Uygun zamanlama	3	4	4	1	2	-	1	-	3	-	2	1

Derse önem verme: Uygulama öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersine daha fazla önem vermeleri önerisi uygulama öğretmenlerinin 10'u tarafından belirtilmiştir. Bu temaya ilişkin olarak uygulama öğretmenlerinden biri “*Stajyer öğrencilerin derslerini ve staj günlerini önemsemesi başarıyı daha da artıracaktır... (2,4,1,2,298)*” önerisini yapmıştır. Başka bir öğretmen “*Öğretmenlik uygulaması derslerine adaylar daha çok önem vermeli. (3,1,2,2,68)*” görüşünü belirtmiştir.

İsteklilik-heveslilik: Uygulama öğretmenlerinden yedi kişi, öğretmen adaylarının derse karşı daha istekli olmaları gerektiğine işaret etmektedir. Katılımcılardan biri “*Bence stajyerler okula formalite değil de isteyerek ve severek yapabilecekleri etkinlikleri yapmalıdır. (5,3,1,1,257)*” önerisini dile getirirken, diğer bir katılımcı “*Bu işe gerçekten istekle başlasınlar. Meslek olsun diye yapılırsa bir ömür zevk alamazlar. Bu işi seviyorlarsa yapınlar. (2,1,1,5,289)*” önerisinde bulunmaktadır.

Sınav ve atanma: Uygulama öğretmen adaylarından yedi kişi, öğretmen adaylarını sınav ve atanmak kaygısından uzak tutacak tedbirlerin alınması gerektiğini belirtmiştir. Uygulama öğretmenlerinden biri “*KPSS kaldırılmalı ve okulunu bitiren her adaya mesleğe başlama güvencesi sağlanmalıdır. (3,3,2,6,25)*” şeklinde bir öneri ileri sürerken, başka bir öğretmen “*Aday öğretmenlerin sınavsız olarak öğretmen olmaları başarılarını daha çok artırır. (5,1,2,6,248)*” şeklinde öneri geliştirmektedir.

Mesleği sevmeye: Uygulama öğretmenlerinin beşi, öğretmenlik mesleğinin adaylar tarafından sevilmesi veya adaylara bu mesleğin sevdirilmesi konularında ilgililerin üzerine düşen görevleri yerine getirmelerini ifade etmişlerdir. Bu tema içerisinde yer alan önerilerden biri aşağıda yer almaktadır.

“...Kıscası bu iş zorunluluk olarak değil mükemmel bir uygulama olarak öğrencilerimize, arkadaşlarımıza, anlatılmalı; öğretmenlik mesleği sevdirilmeli ve öğrencilerde bu mesleği severek yapmalıdır. (1,3,1,3,111)”

Maddi destek:Beş uygulama öğretmeni, öğretmenlik uygulaması sürecinde en azından yol ve yiyecek masraflarının karşılanması için öğretmen adaylarına maddi destek sağlanması gerektiğini vurgulamıştır. Maddi destek temasında yer alan önerileri, aşağıdaki öneri nitelik bakımından kapsayıcı özelliğe sahiptir.

“...Derslere daha hazırlıklı gelebilmeleri için aday öğretmenlere maddi kaynak sağlanmalı. Staj yapan öğrencilere diğer kurumlarda verilen ücretler gibi ücret verilebilir... (6,1,2,1,126)”

Derse devam etme ve ciddiyetlik temaları dörder katılımcı önerileri doğrultusunda oluşturulmuştur. **Derse devam etme** temasında yer alan “*Öğrenciler devam konusunda daha özenli olmalı... (1,1,1,3,96)*” ve “*Devam konusunda biraz daha dikkatli olunmalıdır. Bu konuda okullar arasında dengeli bir durum çizgisi takip edilmelidir. (3,2,1,3,15)*” önerileri, diğer önerileri temsil gücüne sahiptir. **Ciddiyetlik** temasında “*Adayların stajlarını önemsemeleri, merak ettikleri ya da ilgi duydukları konuları sormaları, işi ciddiye almaları başarıyı artıracaktır. (2,1,1,2,285)*” ve “*Adayların bu işi ciddiye almaları sağlanmalı... (3,4,1,2,21)*” önerileri dikkat çekmektedir. **Uygun kılık-kıyafet** teması üç öğretmen önerisiyle elde edilmiş olup öğretmenler adayların devlet memuruna yakışır şekilde giyinmelerine atıfta bulunmuşlardır. Bu tema için “*Bir öğretmene yakışır şekilde saygılı olunmalı kılık kıyafetle yönetmenliğe uygun giyinmeli... (2,1,2,5,189)*” önerisi örnek verilebilir.

Uygulama öğretmenleri arasından ikişer katılımcının önerileri doğrultusunda, öğretmen adaylarına yönelik oluşturulan temalarda bulgular arasında yer almaktadır. **Farklı yöntem-teknik kullanımı** önerisinde öğretmenler, adayların ders sunumlarında bir yöneme bağlı kalmamalarını ifade etmektedirler. Bu temaya “*Jest mimik kullanma dikkat çekme rol alma öğrenciyi harekete geçirecek farklı yöntem ve teknikler kullanılmalı. (2,1,1,3,173)*” önerisi örnek verilebilir. **İletişim becerisi** temasında, öğretmenler adaylardan özellikle öğrencilerle etkili iletişim kurmalarını istemektedir. İletişim kurma temasında yer alan önerilerden biri “*Arkadaşların iletişim yetenekleri arttırılmalıdır. Daha sosyal olmaları*

gerekmekte. Arkadaşlarla ve öğrencilerle daha iyi iletişim kurmaları gerekmektedir... (2,3,1,1,195)” görüşüdür. **Öğrenciyle ilişkiler** temasında öğretmenlerin, öğrencilerle olan ilişkilerinde fazla özele inmemeleri gerektiğine vurgu yaparak “Okullara gönderilen adaylara öğrencilerle fazla samimi olmamaları ve özel konulardan bahsetmemeleri gerektiği anlatılmalıdır. (1,4,1,3,115)” önerisini sunmuşlardır.

Uygulama öğretmenlerinin, öğretmen adaylarına yönelik önerileri kategorisi altında yer alan ve birer uygulama öğretmen adayının görüş bildirdiği diğer temalarda bulunmaktadır. **Mesleğin önemini kavrama** teması: “...Bence en önemlisi bu gençlerimize “Niçin öğretmen oldukları, sorumlulukları, işlerin ne denli önemli olduğu, görevlerini her zaman her yerde hakkıyla yerine getirmeleri ve bu mesleğin önemi” beyinlerine ve yüreklerine kazınmalıdır. (6,1,1,3,121)” önerisiyle bütünleşmektedir. **Öğrenciye değer verme** temasında “...Uygulama okulundaki öğrencileri ve onlara kendi öğrencileri gibi yaklaşımları ve onlara değer vermeleri gerekmektedir. (3,4,1,2,21)” önerisi yer alırken, **araç-gereç kullanımı** teması “Ders sunumlarında araç-gereç ve çeşitli materyallerin bilgisayarın, projeksiyonu vb. kullanılmasına önem verilmelidir. (2,1,2,6,184)” önerisiyle elde edilmiştir. **Atanmaya etkisi** teması “...Uygulamada alacakları puanın KPSS’de getirisinin yani uygulama puanının atanmada etkisinin olması biraz ciddiyet kazandırabilir... (2,1,2,3,170)” önerisine dayalı olarak oluşturulurken, **nöbet tutma** temasını elde etmede “Öğretmen adaylarının buldukları okulda nöbete de katılmaları daha uygun olur. (4,1,2,6,222)” şeklindeki öneri dikkate alınmıştır.

2.2. Uygulama öğretim elemanına ilişkin önerilere yönelik çözümler

Uygulama öğretmenleri uygulama öğretim elemanlarına yönelik olarak izleme ve denetleme ile işbirliği yapma temalarına daha fazla yüklemde buldukları görülmektedir.

İzleme ve denetleme: Uygulama öğretim elemanı kategorisi altında yer alan temalar arasında en fazla yüklemenin izleme ve denetleme temasında yer aldığı görülmektedir. Uygulama öğretmenleri, öğretmen adaylarının bu ders sürecinde uygulama öğretim elemanları tarafından daha sık bir şekilde izlenme ve denetleme görevlerine daha fazla dikkat etmeleri gerektiğine vurgulamışlardır. Bu temaya referans olan uygulama öğretmenlerinden bazılarının ifadeleri aşağıda örneklendirilmiştir.

“...Öğretim elemanı tarafından takip edilmesi daha kolay olacağını düşünüyorum. (5,3,1,3,256)”

“Aday öğretmenlerimizin daha istekli olmaları için uygulama öğretim elemanlarının sıkı denetim yapmaları. (3,3,2,3,37)”

“...Danışman öğretmenlerin öğretmen adaylarının stajyerlik dönemlerini düzenli takip etmeleri gerekir. (4,4,2,2,239)”

İşbirliği yapma: Uygulama öğretmenlerinden 14’ü, öğretmenlik uygulaması sürecinde öğretim elemanlarının kendileriyle daha fazla işbirliği yapması, fikir alışverişinde bulunması, okulu daha fazla ziyaret etmeleri gerektiğine vurgu yapmıştır. Bu tema içerisinde yer alan önerilerden bazılarını aşağıda yer verilmiştir.

“Uygulama öğretim elemanı ve öğretmeni arasındaki işbirliğin daha iyi olması gerekir... (5,4,1,3,243)”

“Danışman öğretim üyelerinin biraz daha konuyla ilgili olmalarını, uygulama okulunu daha sık ziyaret etmelerini, uygulama öğretmeniyle fikir alışverişinde bulunmalarını daha yararlı buluyorum. (3,1,1,2,26)”

“Uygulama öğretim elemanı uygulama öğretmeni ile işbirliği içerisinde olmalı sunumları izlemeli, gözlem sonuçlarını uygulama öğretmeni paylaşmalı. (1,4,1,3,108)”

Adaya önem verme–adayla ilgilenme: Öğretim elemanlarının uygulama öğretmen adaylarına daha fazla önem vermesi ve onlarla ilgilenmesi önerisinde bulunan uygulama öğretmeni sayısı 10’dur. “...Uygulama öğretim elemanı, adaylarla yeterince ilgilenmeli ve onlara önem vermelidir. (2,1,2,4,284)” ve “Öğrencilere rehber öğretmenleri tarafından gerekli ilginin ve desteğin sağlanması gerekmektedir. (3,4,1,2,11)” önerileri, bu tema içerisindeki diğer önerileri örnekleme niteliğine sahiptir.

Derse önem verme: Araştırmaya katılan uygulama öğretmenlerinin sekizi, uygulama öğretim elemanlarının derse daha fazla önem vermeleri gerektiğini belirtmiştir. Uygulama öğretmenlerinden biri “Öğretim elemanları tarafından stajın öneminin vurgulanması, adayların derse gerekli özen göstermesi. (3,1,1,6,75)” önerisini ileri sürerken, başka bir katılımcının “Bu uygulamanın daha titizlikle yürütülmesi için öğretim elemanları derse gerekli önemi vermelidir. (4,1,1,3,217)” önerisiyle bu temaya destek verdiği görülmektedir.

2.3. Fakülteye ilişkin önerilere yönelik çözümlenmeler

Uygulama öğretmenlerinin fakülteye yönelik olarak en fazla yüklemeyi, kuram-uygulama bütünlüğü ile fakülte-okul işbirliği temalarına yaptıkları tespit edilmiştir. Bu kategori içerisinde yer alan temalar ve bu temaların oluşmasına neden olan örneklerden bazıları aşağıda yer almaktadır.

Kuram-uygulama bütünlüğü: Uygulama öğretmenleri, fakültede verilen kuramsal derslerin uygulamayla örtüşmesi, lisans dersleri içeriklerinin ilköğretimde yer alan derslerin paralelinde olması gerektiğine vurgu yapmışlardır. Bu temaya dört uygulama öğretmeni görüş bildirmiş olup bu görüşlerden ikisi aşağıda yer almaktadır.

“Üniversite düzeyindeki bilgileri süzgeçten geçirip ilköğretim düzeyindeki ders işlemlerinin faydalım olacağını düşünüyorum. (2,4,1,4,194)”

“Öğrencilerin MEB mevzuatı ve öğretmenlerin hak ve sorumluluklarıyla ilgili bilgi sahibi olmadıklarını gördüm. Aday öğretmenlerinin bu konudaki eksikliklerini tamamlamaları hususunda fakültedeki derslerin gözden geçirilmesini istiyorum. (1,3,1,4,90)”

Fakülte-okul işbirliği: Uygulama öğretmenlerinden üçü, fakülte ile okul arasında işbirliğinin artırılması önerisinde bulunmuşlardır. Katılımcılardan biri “Stajyer öğrencilerin, dersleri ve staj günlerini önemsemesi başarıyı daha da artıracaktır. Bu da okul ve üniversite işbirliği ile mümkün olabilir... (2,4,1,2,298)” önerisini ileri sürerken, başka bir katılımcı “...Üniversite-okul işbirliğinin sağlanması aday öğretmenlerin motivasyonunun sağlanması. (3,3,2,2,61)” önerisinde bulunmuştur. **Güncel öğretim programları** teması iki öğretmen önerisiyle elde edilmiştir. Bu tema içerisinde “...Eğitim materyallerinin eğitim teknolojisindeki ve uygulama tekniklerindeki gelişmeler yayınlanmalı, duyurulmalı, stajyer öğrenciler haberdar edilmeli ve bu konuda öğretim programları güncellenmelidir. (2,1,2,3,193)” önerisi dikkat çekmektedir.

2.4. Uygulama okuluna ilişkin önerilere yönelik çözümlenmeler

Uygulama öğretmenlerinin uygulama okuluna yönelik önerileri dikkate alınmış ve bu kategori içerisinde farklı öğretmen veya okul ile uygun öğretmen seçme temaları oluşturulmuştur. Bu temalar ve temalarda yer alan önerilerden örnekler aşağıda yer almaktadır.

Farklı öğretmen veya okul: Uygulama öğretmenleri, öğretmenlik uygulaması dersinin farklı okullarda ve farklı öğretmenler rehberliğinde verilmesi önerisini sunmuştur. Öğretmenler, bu yolla adayların daha fazla deneyim kazanmalarına ve mesleğin ortam ve şartlarını tanımalarına katkı sağlayacağını vurgulamışlardır. Yedi uygulama öğretmenin

görüşleri dikkate alınarak oluşturulan bu tema içerisinde yer alan önerilerden ikisi aşağıda yer almaktadır.

“Stajyer öğretmenler dönem boyu tek bir sınıftan ziyade belirli periyotlarla her sınıfta deneyim kazanmalıdır. (5,1,1,3,241)”

“Staj yapılacak okullar, öğretmen adaylarının karşılaşabilecekleri olumsuz koşulları çok olan okullar seçilmeli ki öğretmen adayları karşılaşacakları sorunları önceden görsün. (6,1,2,1,122)”

Uygun öğretmen seçme: Uygulama öğretmenleri, uygulama okuluna yönelik olarak, öğretmen adaylarına uygun standartlara sahip olan öğretmenler arasından uygulama öğretmeni seçilmesi gerektiğini dile getirmişlerdir. *“...Mümkün mertebe okuldaki diğer öğretmenler de bu işin içine çekilmeli yani adaydan tüm öğretmenler sorumlu olmalı, öğretmen seçimine özen gösterilmelidir... (2,1,2,2,166)”* görüşü bu temanın oluşturulmasına temel öneri olarak ele alınmıştır.

2.5. Zamanlama ve süreyle ilişkin önerilere yönelik çözümler

Araştırmaya katılan uygulama öğretmenlerinin, öğretmenlik uygulaması dersinin süresine ve zamanlamasına yönelik öneriler dikkate alındığında süreyi uzatma ve uygun zamanlama temaları elde edilmiştir. Bu temalar ve temaların oluşmasına kaynak olan öğretmen önerilerinden bazılarını aşağıda yer verilmiştir.

Süreyi uzatma: Uygulama öğretmenleri en fazla süreyi uzatma temasına yüklemeye bulunmuşlardır. Uygulama öğretmenleri, öğretmenlik uygulaması dersinin süre açısından yetersizliğine dikkat çekerek, bu sürenin uzatılmasının dersin amacına ulaşmasına daha fazla katkıyı sağlayacağını düşünmektedirler. Bu temaya yönelik olarak görüş belirten uygulama öğretmenlerinin belirttikleri görüşlerden biri aşağıda yer almaktadır.

“...Bir tıp fakültesi öğrencisi 4 yıl hastanede ihtisas yaparak mesleğe atılır. Öğretmenlik mesleğinde de uygulama son sınıf 2. dönem veya 1. döneme sıkıştırılarak yapılmaktadır. MEB ile işbirliği yapılarak aday öğretmenler için her sınıfta ayrıca bir ders saati konularak mesela 6. Sınıflarda olan ders saati 5'e çıkarılarak, o ders saati aday öğretmene tahsis edilip 2 yıl boyunca o sınıfa girip ders anlatmalıdır. Bu sayede sınıf yönetimini gerçekleştirebilir, öğrenci psikolojisini tanyabilir, okula uyum sağlayabilir... (3,3,2,4,3)”

Uygun zamanlama: Uygulama öğretmenlerinin yedisi, öğretmenlik uygulaması dersinin yanlış bir zamanda verildiği ve özellikle de bu dersin daha önceki yıllarda verilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Uygulama öğretmenlerinden biri *“Daha az öğrenci, aynı zamanda değil farklı günlerde gelirse daha iyi olur. (5,1,1,4,254)”* önerisini dile getirirken, başka bir öğretmen *“Staj tarihinin değiştirilmesi, KPSS yakın bir tarihte staj yapılmamalı. (6,1,2,1,126)”* önerisinde bulunmuştur. *“...Uygulama yapılan okuldaki ders programına göre planlamanın yapılması. (1,2,2,4,120)”* önerisi de bu tema içerisindeki öneriler arasında yer almaktadır.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Araştırma sonucunda, uygulama öğretmenlerinin, uygulama öğretmen adayı kaynaklı sorunlar arasında en fazla, adayların KPSS sınav kaygısını taşımaları, öğretmenlik uygulaması dersine gereken önemi vermemeleri, devamsızlık yapmaları ve danışmanlığını yaptıkları aday sayısının fazla olması sorunlarının yer aldığı tespit edilmiştir. Bunların yanı sıra adayların mesleğe ve derse karşı isteksiz, ciddiyetsiz davranmaları ve motivasyon düzeylerinin düşük olması, dersi hatalı işlemeleri, meslek ve alan bilgisi eksikliği, kurallara uygun olmayan kıyafette okula gelmeleri de uygulama öğretmenlerinin uygulama öğretmen adayı kaynaklı sorunları arasında yer almıştır. Ayrıca, uygulama öğretmen adaylarının okulu ve sınıfa uyum

sağlamada zorluk yaşamaları, mesleği benimsememeleri, ders sunumlarında öğrencilerle sağlıklı iletişim kuramamaları, yerine getirmeleri gereken sorumluluklardan kaçmaları, öğrencilerle aşırı samimi olmaları, derste öğrencilerin dikkatini dağıtmaları ve uygulama öğretmenlerine yardımcı olmamaları uygulama öğretmenlerinin uygulama öğretmen adayı kaynaklı diğer sorunlarını oluşturmuştur. Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar, Küçükylmaz'ın (2010) öğretmenlerin yarıya yakınının aday sayısının ikiye geçmemesi, eğer ikiden fazla ise adayların farklı günlerde uygulama okuluna gelmeleri koşuluyla daha fazla sayıda öğretmen adayının bir öğretmene verilebileceğini ortaya koydukları araştırma sonucu ile tutarlık göstermektedir. Ayrıcabu araştırmadan ortaya çıkan sonuçlar, Şahin'in (2003) yaptığı araştırmadan elde edilen, hem öğretmen adaylarının hem de uygulama öğretmenlerinin dile getirdikleri farklı uygulama gruplarının aynı gün uygulama etkinliklerine katılmalarının olumsuz etki yaptığı sonuçlarıyla da örtüşmektedir.

Uygulama öğretim elemanlarına yönelik karşılaştıkları sorunlar arasında öğretmenler tarafından en fazla vurgulanan sorunların, uygulama öğretim elemanlarının kendileriyle yeterince işbirliği yapmadıkları ve iletişim kurmadıkları, uygulama sürecinde uygulama öğretmen adaylarını izlemedikleri ve onları denetlemedikleri olduğu ortaya çıkmıştır. Uygulama öğretim elemanlarının, öğretmenlik uygulaması dersi hakkında uygulama öğretmen adaylarını yetersiz bilgilendirmeleri ve bu derse gereken önemi vermemeleri, özellikle adayların başarısını değerlendirme sürecinde uygulama öğretmenlerini ikinci plana atmaları da uygulama öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlar arasında yer almıştır. Ortaya çıkan bu sonuçlar, konuyla ilgili yapılan diğer araştırmaların sonuçlarıyla tutarlık göstermektedir. Özbek ve Aytakin (2003) tarafından yapılan bir araştırma sonucunda, öğretmen adaylarının okuldaki çalışmalarının gözlemlenmesini ve değerlendirilmesini yeterli bulan uygulama öğretmenlerinin sayıca düşük düzeyde olduğu ortaya çıkmıştır. Paker (2008) araştırması sonucunda, öğretmen adaylarının öğretim elemanından yeterli dönüt alamadıkları ve öğretim elemanları tarafından en fazla iki veya üç kez izlendikleri sonucu tespit edilmiştir. Sağlam ve Sağlam (2004) ile Sevim (2002) tarafından yapılan araştırma sonuçları arasında uygulama öğretim elemanlarının ders yüklerinin fazla olması nedeniyle uygulama derslerine yeterince vakit ayırmadıkları tespit etmiştir.

Uygulama öğretmenlerinin uygulama okulu kaynaklı sorunları arasında, sınıfların kalabalık olması ve buna uygulama öğretmen adaylarının dahil edilmesiyle bu kalabalıklığın daha da artması ile uygulama öğretmen adaylarının derste öğrencilerle konuşarak ve onların dikkatini dağıtarak bu durumun öğrencilerin başarısını düşürmesi sorunlarıyla en fazla karşılaştıkları ortaya çıkmıştır. Ayrıca, okulların imkân yetersizliği ile okul yönetiminin öğretmenlik uygulaması dersi açısından görevlerini yerine getirmemesi de uygulama öğretmenlerinin yaşadıkları sorunlardandır. Konuyla ilgili yapılan çeşitli araştırmalar da bu sonuçları destekler niteliktedir. Bu bağlamda Koç (2000) tarafından yapılan bir araştırmadan, öğretmen adaylarının en çok karşılaştıkları sorunların arasında, uygulama yapılan sınıflarda öğrencilerin derse katılmamaları ve başarısızlık kaygısı taşımalarının yer aldığı ortaya çıkmıştır. Sılay ve Gök (2004) ise, uygulama okulunda gerçekleştirilen çalışmaların ciddiye alınmadığını, uygulama okullarındaki sınıfların çok kalabalık olduğunu ve okullarda yeterli doküman bulunmadığını belirlemiştir.

Süre ve zamanlama açısından uygulama öğretmenlerinin, öğretmenlik uygulaması dersinin amacına ulaşması için uygulama süresini yetersiz buldukları, uygulama öğretmen adaylarının ders programları ve KPSS sınavı dikkate alındığında bu dersin yanlış bir zamanda verildiği belirttikleri ve bu konularda sorun yaşadıkları tespit edilmiştir. Benzer bir sonuç elde

eden Çetin ve Bulut (2002), uygulama öğretmen adaylarının farklı günlerde uygulama yapmalarının fakülte ve uygulama okullarındaki derslerin çakışmasına neden olduğuna dikkat çekmiştir. Şahin (2003), Gökçeve Demirhan (2005) ile Küçükyılmaz'ın (2010) yaptıkları araştırmalardan ortaya çıkan sonuç, uygulama süresinin artırılması gerektiği yönündedir. Ayrıca Yazçayır (2010) tarafından yapılan çalışma sonucunda, öğretmenlerin öğretmenlik uygulaması dersinin sürece yetersiz olması nedeniyle adayların bazı yeterlikleri tam olarak kazanamadıkları ortaya çıkmıştır.

Uygulama öğretmenlerinin öğretmenlik uygulaması sürecinde karşılaştıkları sorunların çözümü için geliştirdikleri öneriler çeşitli kategoriler altında toplanmıştır. Bu bağlamda uygulama öğretmenlerinin öğretmen adayları kaynaklı sorunların giderilmesi için aday sayısının azaltılması, uygulama öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersine ve uygulama-etkinliklere daha fazla önem vermesi, uygulama sürecine istekli olarak katılması ve öğretmen adaylarına atanma garantisi tanınması önerilerinin uygulama öğretmenleri tarafından en fazla vurgulandığı tespit edilmiştir. Uygulama öğretmen adaylarına yapılan öneriler arasında, uygulama öğretmen adaylarının; mesleği sevmesi, maddi destek görmesi, öğretmenlik uygulaması dersine devam etmeye önem vermesi ve bu dersi ciddiye alması, uygun kıyafetle okula gelmesi, uygulama sürecinde farklı yöntem-teknik kullanması, öğrencilerle etkili ve seviyeli iletişim kurması önerileri de önemli yer tutmuştur. Bunların yanı sıra uygulama öğretmenleri tarafından, uygulama öğretmen adaylarının mesleğin önemini kavraması, öğrencilere değer vermesi, ders sunumlarını araç gereç ve çeşitli materyallerle desteklemesi, okul nöbeti tutması ve öğretmenlik uygulaması dersinden aldıkları başarı notunun atanmaya etkisinin olmasına yönelik öneriler de geliştirdikleri belirlenmiştir. Küçükyılmaz'ın (2010) araştırması sonucunda uygulama öğretmenlerini öğretmen adaylarından beklentileri arasında, adayların örnek davranışları ile öğrencilere iyi model olmalarını, uygulamayı daha çok ciddiye almalarını, okula daha istekli ve hevesli gelmelerini istemeleri, her iki araştırma sonuçlarının benzerliğini ortaya koymaktadır.

Uygulama öğretmenlerinin uygulama öğretim elemanlarına yönelik olarak, uygulama sürecinde uygulama öğretmen adayları izleme ve onları denetleme ile uygulama öğretmeni ve okul yönetimiyle işbirliği yapma önerisini en fazla vurguladıkları tespit edilmiştir. Bunların yanı sıra uygulama öğretim elemanlarının uygulama öğretmen adaylarına ve öğretmenlik uygulaması dersine daha fazla önem vermesi gerektiği önerileri de uygulama öğretmenleri tarafında dile getirilmiştir. Uygulama öğretmenlerinin fakülteye yönelik olarak, fakültede verilen kuramsal derslerin uygulamayla örtüşmesi, fakülte ile uygulama okulu arasında işbirliğinin artırılması ve öğretim programlarının güncelleştirilmesi önerilerinde bulunmuştur. Bu sonuç konuyla ilgili yapılan diğer araştırma sonuçlarıyla paralellik taşımaktadır. Azar (2003), Sılay ve Gök (2004), Yıldız (2006) ve Arabacı (2008) tarafından yapılan araştırma sonucunda, fakülte-okul işbirliğinin istenilen şekilde yürümediği ve her iki kurum arasında yeterli işbirliğinin olmadığı ortaya çıkmıştır. Sağlam ve Sağlam (2004), Şahin ve Özkılıç'ın (2005), Kudu, Özbek ve Bindak, (2006) ile Aydın, Selçuk ve Yeşilyurt (2007) tarafından yapılan araştırmalardan, fakülte-okul arası işbirliğinin yeterli düzeyde olmadığı ortaya çıkması, bu araştırma sonucuyla desteklenmektedir.

Uygulama öğretmenleri uygulama okuluna yönelik olarak, uygulama öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersini farklı okullarda veya farklı öğretmenler rehberliğinde sürdürmesi ve belirli standartlara sahip öğretmenler arasından uygulama öğretmeni seçilmesi önerisini sunmuştur. Bu sonuç, Katrancı (2008) tarafından yapılan, öğretmen adaylarının, öğretmenlik uygulaması dersinden daha yüksek düzeyde

faaydalanmalarını sağlayabilmek için uygulama retmeni seçiminde performans değerlendirme lutleri geliştirilebilir öneriyle örtüşmekte ve her iki araştırma aynı öneriye vurgu yapmaktadır. Bunların yanı sıra Azar (2003) tarafından yapılan araştırmadan, uygulama retmeni seçiminde belli kriterler aranmadığı için okul müdürüne yakın olanların uygulama retmeni oldukları ortaya çıkmıştır.

Zamanlama ve süre açısından uygulama retmenlerinin, retmenlik uygulaması dersinin süresinin uzatılması ve bu dersin daha önceki yıllarda ve sınav tarihlerine denk gelmeyen zamanda verilmesi gerektiğini önerdikleri belirlenmiştir. Bu sonuç Tuğrul ve diğerleri (2010) tarafından yapılan bir çalışmadan elde edilen, retmenlik uygulaması dersinin amaçlarına ulaşması için uygulama süresini artırmak, zamanı etkili kullanmak ve retmen yeterliklerini temel alan uygulama fırsatları yaratmak sonuçlarıyla örtüşmektedir.

KAYNAKÇA

- Arabacı, İ. B. (2008). Ortaretim Sosyal Alanlar Tezsiz Yüksek Lisans I. Dönem rencilerinin Okul Deneyimi Uygulamalarına İlişkin Tutumları, *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 129-134.
- Aydın, S., Selçuk, A. ve Yeşilyurt, M. (2007). retmen Adaylarının “Okul Deneyimi II” Dersine İlişkin Görüşleri (Yüzüncü Yıl niversitesi rneği), *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, IV(II), 75-90.
- Azar, A. (2003). Okul Deneyimi ve retmenlik Uygulaması Derslerine İlişkin Görüşlerinin Yansımaları, *Milli Eğitim Dergisi*, (159), <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/159/azar.htm>, Erişim Tarihi: 15.05.2008.
- Aziz, A. (2008). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri ve Teknikleri*, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım.
- etin, F. ve Bulut, H. (2002). Okul Deneyimi I, II ve retmenlik Uygulaması Derslerinin Uygulama retmenleri ve retmen Adayları Tarafından Değerlendirilmesinin İncelenmesi, *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 69-75.
- Gökçe, E. ve Demirhan, C. (2005). retmen Adaylarının ve İlkretim Okullarında Görev Yapan Uygulama retmenlerinin retmenlik Uygulaması Etkinliklerine İlişkin Görüşleri, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 38(1), 43-71.
- Gner, B. (2008). *Aday retmen Kılavuzu*, Aday retmen Kılavuzu, <http://www.yok.gov.tr/egitim/ogretmenogretmen.htm>, Erişim Tarihi: 15.05.2008.
- Hacıoğlu, F. ve Alkan, C. (1997). *retmenlik Uygulamaları, retim Teknolojisi*, İstanbul, Alkım Yayınevi.
- Karasar, N. (1999). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım.
- Katranı, M. (2008). *retmenlik Uygulamasında Uygulama Okulu Koordinatörleri ve Uygulama retmenlerinin Görev ve Sorumluluklarını Yerine Getirme Düzeyleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Kırcaali, İ. G. (1997). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yaklaşımları*, Eskişehir, Eskişehir Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Merkezi Yayını.
- Koç, G. (2000). renme Faaliyetlerini Planlarken renciyi Merkeze Alma Konusunda Karşılaşılan Güçlükler, *Mesleki Eğitim Dergisi*, 2(1), 17-30.
- Köksal, D. (2008). *Yabancı Dil Eğitimi Bölümleri İçin Teoriden Pratiğe retmenlik Uygulaması*, (Ed. Dinay Köksal), Ankara, Nobel Yayınları.

- Koroğlu, H., Başer, N. ve Yavuz, G. (2000) Okulda Uygulama Çalışmalarının Değerlendirilmesi, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (19) 85-95.
- Kudu, M., Özbek, R. ve Bindak, R. (2006). Okul Deneyimi-I Uygulamasına İlişkin Öğrenci Algıları, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(15), 99-109.
- Küçükylmaz, E. A. (2010). Sınıf Öğretmenlerinin Öğretmenlik Uygulaması Dersi Kapsamında Öğretmen Adaylarından Beklentileri, 9. *Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu*, 20-22 Mayıs 2010, Elazığ,
- Mayring, P. (1996). Einführung in die qualitative Sozialforschung, Weinheim, PsychologieVerlags Union. (Almanca'dan çevirenler: Adnan Gümüş ve M. Sezai Durgun, 2000, Adana, Baki Kitabevi).
- Oğuz, A. (2004). Okul Deneyimi I Dersinin Öğretmen Adayları Üzerindeki Etkileri, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (11), 141-163.
- Özbek, Z. T. ve Aytakin, F. (2003). Eğitim Fakültesi Öğrencilerin Öğretmenlik Mesleğine Bakış Açılı ve Öğretmenlik Uygulaması Dersinde Memnuniyet Durumları Üzerinde Bir Araştırma. *Çağdaş Eğitim*, (295), 31-39.
- Özkan, H. H., Albayrak, M. ve Berber, K. (2005). Öğretmen Adaylarının İlköğretim Okullarında Yaptıkları Öğretmenlik Uygulamasının Yetişmelerindeki Rolü, *Milli Eğitim Dergisi*, 33 (168), <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/168/index3berber.htm>, Erişim Tarihi: 06.08.2008.
- Paker, T. (2005). Öğretmenlik Uygulamasında Öğretmen Adaylarının Uygulama Öğretmeni ve Uygulama Öğretim Elemanının Yönlendirmesiyle İlgili Karşılaştıkları Sorunlar, *XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi 28–30 Eylül 2005, Denizli.
- _____. (2008). Öğretmenlik Uygulamasında Öğretmen Adaylarının Uygulama Öğretmeni ve Uygulama Öğretim Elemanının Yönlendirmesiyle İlgili Karşılaştıkları Sorunlar, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2008/1(23), 132-139.
- Rıza, T. ve Hamurcu, H. (2000). Sınıf Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulamasına Yönelik Görüşleri, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* (8), 1-8.
- Roberts, P., and Priest, H. (2006). Reliability and Validity in Research, *Nursing Standard*, (20), 41-45.
- Sağlam, A. Ç. ve Sağlam M. (2004). Öğretmenlik Uygulaması ve Okul Deneyimi Yürütülmesinde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Çağdaş Eğitim Dergisi* (305), 18-25.
- Sevim, S. (2002). *Eğitim Fakültesi-Uygulama Okulu İşbirliği Kapsamında Yürütülen Öğretmenlik Uygulaması ve Uygulamada Karşılaşılan Güçlükler*. Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Trabzon.
- Sılay, İ ve Gök, T. (2004). Öğretmen Adaylarının Uygulama Okullarında Karşılaştıkları Sorunlar ve Bu Sorunları Gidermek Amacıyla Hazırlanan Öneriler Üzerine Bir Çalışma, *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*, 6-9 Temmuz 2004, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Malatya.
- Şahin, E. (2003). Okulöncesi Eğitimi Öğretmenliği Programında Öğrenim Gören Öğretmen Adayları ile Uygulama Okullarındaki Öğretmenlerin Mesleki Uygulamalara İlişkin Bakış Açılı, *Eğitim Araştırmaları*, 4(13), 98-110.

- Şahin, E. ve Özkılıç, R. (2005). Okul Öncesi Eğitimi Öğretmen Adaylarının Uygulama Dersleri İçin Hazırlanan Uygulama Kılavuzu Hakkındaki Görüşleri, *Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(2), 115-133.
- Tuğrul, B., Erkan, S., Durmuşoğlu, M. C., Boz, M., Veziroğlu, M. ve Ertürk, H. G. (2010). Okulöncesi Öğretmenlik Uygulamalarının Verimliliğini Arttırma Yönünde Öğrenci, Öğretmen ve Öğretim Elemanlarının Görüşlerinin İncelenmesi, *Uluslararası Öğretmen Yetiştirme Politikaları ve Sorunları Sempozyumu II*, 16–18 Mayıs 2010, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Yazçayır, N. (2010). Öğretmenlik Uygulamalarının Öğretmenlik Mesleğine Yansımaları, *Uluslararası Öğretmen Yetiştirme Politikaları ve Sorunları Sempozyumu II*, 16–18 Mayıs 2010, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Yıldırım, A. (1998). Öğretmen Eğitiminde Eğitim Fakültesi-Uygulama Okulu İşbirliği: YÖK/Dünya Bankası Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi Projesi, *Milli Eğitim Dergisi*, (140), 5-11.
- Yıldırım, A. ve Simsek, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara, SeçkinYayıncılık.
- Yıldız, H. (2006). *YÖK/Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi Kapsamında Yer Alan Okul Deneyimi II Etkinliklerinin Değerlendirilmesi (Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Örneği)*, Yayınlanmamış, Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- YÖK/Dünya Bankası. (1998). *Fakülte-Okul İşbirliği*, Milli Eğitimi Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi, Ankara, Öğretmen Eğitimin Dizisi.
- YÖK. (1998). *Eğitim Fakülteleri Öğretmen Yetiştirme Programlarının Yeniden Düzenlenmesi*, Ankara.
- _____. (2007). *Öğretmen Yetiştirme ve Eğitim Fakülteleri (1982-2007)*, Öğretmenin Üniversitede Yetiştirilmesinin Değerlendirilmesi, Ankara, Meteksan A.Ş.